



A' RUSSZAI CSÁZARSÁG CS. AP. AN ALYI R. ELSEGG.
 ASZK KEGYELEMES, ENGEDELMIVEL. *Uj*

Indult BERTSBÖL Keddén [27. Novemberben 1792.

Egy Piksis az Elyseumban.

Fellette sok Lelkek hagyták el a' napokban a'
 Felső Világot; a' kik midőn meg-érkeztek a'
 Halottaknak ama tágas múlató helyekre, — az
Elyseumba: — egy olyan hangal betöltötték elő-
 egyenként azokat az ezer meg ezer bajokat, mel-
 lyeket a' Felső Világon inkább kellet: el-ben-ad-
 ni, — és az onnan lett el-menedésoek az okok 's
 módját, olyan hathatós szókkal adták elő: — hogy
 azt mindnyájunk igen nagy figyelemtelőséggel hal-
 gatták a' Hald alatt való Világról már reges el-
 költözött Lelkek. — Egy ezek között az újjon-
 nan érkezett Vendég-lelkek között keserveken elő-
 adja, melly lokat tud, szenvedett, várakozott va-
 lami

E e e e e



Iami Felső Világbéli Tifztségért haszontalan, — és most végre egy olyan testből költözött ki, a' melyet a' tulajdon maga vérében az ágyban fektíve hagyott Bétsben a' Felső Világon. — Mások vagy tizen még keservesebben elpanaszolják, hogy ők szegény legéay létekre, igen sok bajokkal töltötték el idejeket, ama gazdag Városban Bétsben, 's most is igen nagy bajjal szabadultak ki abból az ő testyekből, melyekre egy ujj háznak építése közt az ugy nevezett *Kollner - hosban*, holott még a' múlt század elején nyomtattatott ki a' Magyar Bibliának *Káldi György* által lett fordítása, egyikben a' Posta felé vivő általjáró házak között) egy nagy rakás ködalt véletlen éppen akkor, midőn a' mindennapi kenyérnek meg szerezhetésére keresnének egy néhány krajtzárokat. — Más megint azt mondja, hogy ő sok század vagy ezerezer magával hagyta-el November 6 dik napján vitéz testét egy tüzes ütökötben. — Más azt, hogy az ő sárházát, fatában öfve tapodta egy paripa 's. a' t. Midőn edgyenként mindnyájján így elő bezzéllenék ezek az ujj Vendégek a' magok bajaikat: — nagy mozgás kezd hirtelenséggel támadni az Elyséumnak már régi lakosai között; — 'sibongás hallik minden felé; 's hát! azon kezdenek egymás között vetélkedni, hogy, *vajon eleitől fogva hol vette, 's hol veszi a' maga eredetét, a' Felső Világon az a' sok baj, a' mellyről szollani szoktak, minden onnan meg-érkezett Lelkek?* Mert, minden Léleknek tele a' szája panaszal mikor a' Felső Világról bútsut vévén, a' Halottak országába által megyen; és az Elyséum Protocollumában csak egy név sem találathatik olyan, melly után sok Felső Világbéli panaszok ne vólnának fel-jegyezve. — Sok felé mentek a' sok Tudós Lelkek a' magok között feltett kérdésnek meg sejtésében. — — — Az Egyiptomi Lelkek azt állították, hogy két féle Fő Valóság van a' Felső Világon; egyik jó, másik rossz, amant *Ophisnek*, ezt *Typhonnak* hívják. Ez a' *Typhon* az, a' kitől származnak, az árviz, a' föld indulás, a' szélvélz, egy szóval minden szerentsétlenségek. De



Jurieu; egy tudós Frantzia, éppen ezek mellett az Egyiptomi Lelkek mellett találván el menni, — el mosojogja magát, 's a' Dogmákról írott Könyvét ki rántván a' Kaputrokja zsebjeből megmutattva belöle nekik azt, hogy az ő vélekedések felette hibás, — és hogy *Typhon* nem valami gonosz valóság, hanem, az alatt a' név alatt *Mosest* kellene nékiek érteni. — Másomóbaléven a' *Persa* Lelkek, a' Tudós *Hydénék* füle hallatára azt állítják, hogy a' Felső Világon minden dolgok két Fő-Valóságtól függenek ugyan: de koránt sem úgy hívják azokat, mint a' hogy az Egyiptombeliek tartják. Az, a' kitől a' fok jó származik; *Yazdán*nak hivattatik; a' ki pedig tsak a' fok bajt szerzi a' Felső Világ lakosainak: annak a' neve *Ahermann*. Némelly Görög Lelkek is rebesgették ezt a' Fő Valóságot; tsak hogy az elsőt *Oromasdes*, az utolsót pedig *Arimanius*nak szerették hívni. Már akármi legyen a' Nevek, (közbe szóllal az arra felé sétáló 's halgatódzó *Plutárok*) elég az hozzá, hogy *Arimanius* vagy *Ahermann* egy igazándi *Dámon*, vagy is *Ördög*; — még pedig annak is a' Kánya; mert van ám him és nyöstiény *Ördög* is, — és bizonyosan a' szerzett fok bajt eleitől fogva a' Felső Világon. Mert; mikor az a' jó Valóság *Yazdán* vagy is *Oromasdes* mint egy hullzönnyégy jó *Geniusokat* nem tudom honnan, elő hozott volna; t. i. a' Jóságot, az Igazságot, az Igazmondóságot, a' Mulattságot 's a' t.; és mikor mind azokat egy tojásba zárta volna: — fogta *Ahermann*, vagy is *Arimanius*, és megakarván mutatni, hogy ő is tud valami mellerséget, ugyan aanyi számú; de éppen ellenkező természetű *Geniusokat* képzített; — 's így lettek osztán a' Felső Világon ennek a' Kan *Ördögnek* hamis praktikája által, a' Gonofság, Hamisság, Hazugság, Szomorúság, Gyilkofság, 's más e' félek. Minthogy pedig, így szóll végre *Plutárok* a' *Persa* Lelkekhez, tsak ugyan fok jó volt avagy tsak a' ti időtökben, a' Felső Világon: az inacz

lett, hogy azt a *Tojást*, a' melyet most mindjárt említettem, öszve rontotta *Ahermann*, 's azonnal ki pattantak belőle a' jó *Geniusok*; — de a' mely jó *Geniusok* idővel olatán öszve elegyedtek az *Ahermann* gonosz *Geniusaival*: — 's már az ólia, a' jó, a' lok hajjal egyvelgest van a' Felső Világon. — Más karikában állvan *Mánes*, a' maga Követőivel az ugy nevezett *Manicheusokkal*: hasonló két Fő Valóságról belzéllett, 's ezen beszédnek *Bayle* le mondott ellene. Erőssen állította, hogy annak egyikétől származik minden baj; 's a' többek közt az is, hogy ő elevenen meg nyúztatott, 's a' húsa ételül vettetett a' mezei vadaknak. — Némelly *Indus* Lelkek más felé tanakodtak egymás közt; hogy a' fenn forgó kérdést meg fejthessék: — 's végre arra határozták, hogy a' Felső Világon, valami *Sieb* nevű alsó Valóságtól származik minden baj, — a' kit egy más felső Valóság, a' *Bramah* hozott elő valahonnan. — — A' *Philosophus* lelkek az *Elyseum*nak más kies helyein tsendes andalodásban merülvén, gondolkoztak a' fel-tett kérdésnek meg fejtésében. *Pythagoras*, *Hermegenos*, *Pythagoras*, *Plátó* 's még mások, tellyességgel nem foghatták meg, hogy ugyan azon egy jó valóságtól hogy származhasson jó és gonosz egyfeszermind; — azonban két féle Valóságnak, t. i. egy jónak, és egy rossznak a' lételet meg nem engedhették: melyre nézve azt a' *Matériát* vádolták rosszasággal, a' melyből lettek mindenek. — *Heraclitus* és *Demosritus* most is mindég csak azt az egy tudva lévő bakot nyúzták, hogy t. i. mindent a' *Vak* történetnek kell költönni. — *Leibnitz*, *Fogarasi*, 's más számtalan Bölts Lelkek restellették a' dologba belé szollani; — hanem, egyszerre csak elő gördül egy *Pixis* valahonnan, öszve gyűlnek a' szana szét tanakodó Lelkek, — körül veszik ezt a' görgő *Pixist*, a' ki is meg állván a' sokaság közepén, nagy *Stentorral* így szoll: *En vagyok minden Felső Világbeli bajnak a' fülő Anya*. *En* egy igen híres *Dámának* a' *Pixise* voltam

tam a' Felső Világon. A' *Jupiter* parantsolattyára, földből és vizből kalapálta az a' híres sánta Kováts *Vulkánus* a' Gazdaszszonyomat; — *Vénus* a' leg szebbik szépséggel meg ajándékozta; — kis léány korába *Minervához* járt Oskolába, a' ki minden böltselkedésre meg is tanította; — *Eskulóp* adott számára Collegiumokat az Orvosi Tudományban; — *Mercuriust* az ékes szóllás mesterségéről tanítani halgatta; — A' *Mufikára*, nevezetessen a' Fortepianóra, *Apolló* tanitgatta gyenge alabástrom ujjait; — *Junó* egy verem arannyal tisztelte meg; — *Ceres* maga meg mütatta, hogy miképpen kell sütni a' Kiflit; — a' strimfli kötést kitől tanulta nem tudom, de hogy azt is tudott kötni, már a' bizonyos igazság. Egy ilyen jól készült derék Dáma vélt az én *Pándora* nevű Gazdaszszonyom. De hogy hát magam hol vettem magamat? — már azzal nem szolgálhatok, mert azt magam sem tudom. Elég az hozzá, hogy, a' Felső Világon létünkben, mindég vele voltam én a' Gazdaszszonyommal; a' nélkül hogy ő azt meg tudta volna, hogy vajon mi vagyok én, 's mi végre járok kelek ő vele szüntelen? Hanem, egyszer olztán gusztusa jött a' Dámának a' férjhez menésre, — férjhez is megy *Epimethushoz*, a' kinek kevés idő múlva nagy kívánsága volt tudni, hogy vajon mi lakik én bennem? Eléggé mondta az én bölts Gazdaszszonyom, hogy hagyjon békét a' Pixisnek, ne nyuljon hozzá, mert néáltalán rofsz következése fogna lenni haszontalan gondoskodásának. De a' Garda csak nem tudott maradni a' Pixis miatt; minthogy, tudni való, hogy a' Férjfiak nagyobb kívánsággal vagynak fel készítve, mint némely bölts Afzszonyok. Mellyre nézve az én jó Gazdaszszonyomnak akarattya ellen is fel nyit engemet az a' haszontalan gondoskodó *Epimethus*; 's hát?? özönnel omlik ki belöllem a' sok gonosz a' Felső Világra. A' szerentséllenség, a' gyilkosság, az irigység, a' harag, a' büszkeség, a' maga tartiság, a' kevely-

hogy a' Künságon 's az Al-földön temérdek fok bűza, 's e' miatt kevés pénz van; — egy szóval, hogy minden ember maga baját érzi a' Felső Világon: Pixisi Hitemre mondom, hogy mind annak valóságos oka van, 's nem történetből vagy Fátumból esik. Hanem, hogy még egy dolgot el ne felejtsek, mikor *Epimethous* belém kukutsált, 's azonnal látta hogy a' belöllem nagy hirtelenséggel ki-széledett Inségnek fokasága a' földet el-borította: hirtelen bé-zárt engemet, — 's így egy dolog maradt-meg a' fenekemen, mellyet *Reménységnek* hívnak. Ez az egy *Reménység* táplállya a' Felső Világbélieket minden-némű bajaikban; — annál fogva reménylik a' meg-ölettetek, hogy majd ennek a' mi tágas múlató helyűöknek az Elyséumnak lakosi fognak lenni, a' hol minden gyönyörűséget fel találnak; — az Ujjság író reményli — hogy talám majd szabad lesz az, a' mi most nem szabad, — a' Vintzellér, hogy majd máskor több bora terem; — a' szántó vető ember, hogy ha a' Török háboru el kezdődik, majd fel-pénzeli magát 's a' t. De a' mint látom erre szárnyál az Ujjság hordó *Mercurius* egy nyalább Ujjságokkal: — már én el halgatok, — halljuk mi van benne.

Az Orosz Udvar *Bétsi* Követje közelebből arról tette F. Urunkat bizonyossá, hogy Orosz Gen. *Suvarov* vezérlése alatt 50-ezer Orosz katonák fognak minden órán a' Frantziák ellen indulni.

A' *Monsnál* esett tsatának környülállásait már most a' *Bétsi* Udvari Déárium-is igen fontoson és számháson ilyen formálog tétette közönségessé. „

„ A' *Brüszszelből* 10 dik és 11 dik Nov. indult privát tudósítások szerint a' Frantzia Sergek Gen. *Dumuriernek* vezérlése alatt nagy fokasággal és fellette fok ágyukkal az Ausztriai Belgiumi határokra réá ütven, a' 3 dik, 4 dik és 5 dik Nov. külömb külömb féle helyyeken esett tsaták után, 6 dikban reggel az *Albert* Hertzeg vezérlése alatt való Ausztriai Ts. és Királyi Sergeket, mellyek *Mons* mellett



Iett *Gemappe* és *Franiers* között három rendbeli Sántzokkal körül vétetve feküdtenek, meg támordták. A' tsatázás reggeltől fogva délutánnig tartott, A' mi Seregek, noha sokkal kevesebben vóltnak mint a' Frantziák, rend kívül való bátorsággal állottanak ellent, az ellenséget egy néhány izben vis-sza verték, közte nagy vérontást tettek, de végezetre csak ugyan enzedni, és a' magok sántzaitka: a' Frantziáknak által adni kéntelenítettettek. Az után igen jó rendel a' *Mons* háta megett lévő halmokra vezéreltetvén, itt az ellenség előtt meg állapodának. A' Frantziák *Monsot* fel kívánták, melly is nékiek, minekutánna a' mi Seregek inoco mind ki takarodának, által adattatott. — Nov. 8 dikán belé szállott Frantzia Gen. *Sabourdennyya* 22 ezere red magával *Dornikba*, egy más Frantzia Sereg pedig *Ypern*, *Cortryk*, *Menin* várofsait *Ausiriai Flandriának* el foglalván, ez alatt egy felől Gen. *Dümurier* *Ath* várofsán keresztül *Brüszfel* felé elő nyomult. Gen. *Fions* pedig ugyan csak egy más Frantzia Sereggel *Givaton* keresztül a' *Mosa* vize mellett *Lüttichnek* vette útját.

A' Frantziáknak ezen nem reméltett elő-mene-telei *Brüszfeiben* mindeneket fel lármaázván, *Krisztina* fő Hertzeg *Aszszony* ezen várost már még 7-dik-ben oda hagyta, és magát *Hollandia* vidékeire *Mastriichtba* vette vála, *Károly* Hertzeg pedig *Namurba* útazott el. A' Közöséges Kormányzék-is *Geldria* tartományába *Rüremont* várofsába költözött által.

A' Gen. *Custine* fő hadi szállása *Homburgban*, a' *Hessen-Homburgi* Gróf lakó várofsában vagyon *Frankfurton* felyül 2 órával, egy órányira *Friedberg*-hez. — A' *Frankfurti* Comendáns Frantzia Gen. *Vanholden* Nov. 14-dikén 4000-red magával és igen sok egyuzó készületekkel szálván-bé ide, *Custine*nak még az nap erőss segítségét küldött.

A' Frantziák és Prufszusok közt *Limpurg* vára mellett esett tsatáról így ír *Custine* : — „ Oberstier *Houchard* Nov. 9 dikén a' *Limpurgi* vár mellett igen jól fekvő Prufszus Seregek ellen indulván, ezek az ő menetelét észre vették, és készen várták. Prufszus Gen. *Eben* 1200 Húzfárokat és 3000 gyalog katonákat gyűlytött vólt öszve, de akkor a' midőn Frantzia Oberstier *Houchard* az ütközethez akart kezdeni magát a' Húzfárokkal vissza vonta, melly szerint *Houchard* tsak a' Prufszus gyalogokra ütvén rész, ezeket egy órányi tsatázás után, noha ezek is igen jól tüzeltenek, az ő fekvő helyekből ki kergette, és midőn az után nékiek az ő szárnyakra tsapott vólna, ezek magokat a' várba vonták bé. Azt erősíti *Custine*, hogy 100 Prufszus katonák maradtanak el esve a' tsata piacon, többen sebet kaptanak, és 50 nen fogságra estenek, kik között egy Oberstier és egy Oberstlájtinánt is van gyon. Hitel felett való dolog — így szoll végre *Custine* — hogy oly nagy és erős tüzet adván a' Prufszusok, a' Frantziák közzül még-is 4 el-esteknél és 10 meg-sebesebtedteknél több nem tanálatott; mellyet annak lehet tulajdonítani, hogy az ellenség tűz igen magófsan járt. „ — Ugyan ezen történetről így írnak *Lahn* vize mellől : — „ Az a' vesztés, mellyet az 1500 főből álló Prufszus Sereg *Limburg* mellett szenvedett 40 meg-hóltakból és 60 sebesebtekből állott : az ennél sokkal nagyobb számu Frantzia Sereg pedig, meg-értvén, hogy *Co-blent*ből egy nagyobb Prufszus Sereg indult elléne, magát *Limpurgból Custine*hoz vissza vonta,



A' Parisi történetekről ezeket olvassuk a' Bétsi Udv. Deasiumból.

„*Nemzeti Convent-béli dolgok.* — Nov. 5-dikén felolvasta *Roberspiér* a' maga feleleteit a' *Louvet* által az előtt egy néhány napokkal ellene tétetett vádakra — hogy t. i. ő *Dietatorságra* vágynék 's több a' félék. Hogy *Roberspiér* ezen maga mentegetései által a' *Conventnek* elegett tett légyen, meg tettzik abbol, hogy *naha* sokan akartanak ellene fel állani, és be'zellei. a' *Convent* mind az által senkit meg nem halgatvan; a' maga egyéb foglalatosságaihoz látott. Ugyan ezen nap olvastatott fel *Gen. Custinsnak* is egy levele, mellyben ő, a' maga *Moguntziában* való foglalatosságairól, — — —

— — — — — tészen) jelentéft. “

„Nov. 6-dikán a' 24 tagokból álló *Commissionak* nevében olvason fel annak egy *Váletz* nevű tagja egy igen hozfzú tudositást azon papirofsak iránt, mellyek a' meg-visgáltatás végett ezen *Commisiora* bizattattak, — — —

— — — — — Ugy tettet mint-ha ezen *Relatit* a' *Convent* maga is igen clégtelennek tanálta volna lenni, el-végezte csak ugyan, hogy ki-nyomtattassék. — — —

A' mostani Párisi Komendáns, vólt nagy érdemű Serfözö, *Mosfzió Santerre* arról tette bizonyosá ugyan ekkor a' *Conventot*, hogy most Párisban tökéletes tsendesség uralkodik. *Painne* pedig, az az esmeretes *Amerikánus*, a' ki mint bé-vézetett Frantzia Polgár, most a' *Conventben* ül, egy *Barloff* nevű *Anglusnak* munkáját ajánlotta bé a' *Conventnek*, mellyben ez az 1791 diki ujj Frantzia Constitutiónak hibáit, és egy ujj fel-állítandó Constitutiónak fundamentomait adja elő. „

—BCU Cluj—Central University Library Cluj—

„A' *Spanyol* szélékre a' *Pyreneumi* hegyek aljaira küldetett *Commissáriusok* arról tudósították egyebet között a' *Conventet* hogy ök az itt lakó *Tzigányokat* Frantzia Polgárságra méltóztatták, és nékik meg engedték, hogy az első választó gyűlésekben (így neveztetnek Frantzia Országban most a' népnek azok a' leg első gyűlései, mellyekben minden ujj Nemz. Gyűlés' tagjainak választásakor előre meg szokott határoztatni, kik legyenek minden *Departamentomokban* azok a' *személvek*, a' kik *Nemzeti Repräsentánlokká* választathatnak) ök is meg-elelhessenek.“

„Ez nap olvastatott-fel a' *Custindtol* el-vádoltatott *Gen. Kellermannnak* is egy *Metzből* Nov. 4-dikén indult *Levele*, mellyben jelenti, hogy *Custine* horza is meg küldötte légyen azon vádló jelentését, mellyel ötet a' *Convent* előtt elárulta, de ő

(Cu.



(*Custine*) hízelt magának azzal, hogy a' *Convent* éppen olyan ítéletet fog ezen jelentéséről *Custinénak* hozni, mint a' mint erről ő maga *Kellermann* ítélte, u. m. hogy *Custine* ezt, vagy részeg, vagy pedig bolond állapotjában írta légyen. (Gyönyörű *Feldmarschalli complementomok*.)

A' *Sárdinai Király* egy *Pátenst* tétetvén a' múlt Okt. 10 dikén közönségesé, ezt a' két kívánságát terjeszti utoljára a' maga népei elejébe u. m. — hogy minden 16 és 60 esztendő között lévő férfiak, a' rendes fel szedetendő hadi *Sergen* kívül, fegyvert fogván, magokat minden tsatázásra szükséges és eleség béii készületekkel készítsék ki, és olyan állapotban légyenek, hogy ha a' szükség kívánja, a' *Biráknak* 's más előljáróknak vezérlése alatt, ott a' hol a' szükség kívánni fogja megjelenhessenek — és hogy másodszor 4 Milliányi költsön summa gyűjtetvén össze, e' végre minden ezüst és arany készületek bé vétetettének, és interestetni fognának,

Rómában a' készületek még mind szorgalmatoson tétetnek. — A' *Frantzia Ország*ból el üzentt szerentéelen *Papok*, a' kik már most *Sárdinidban* tovább nem mulathatnak, *Rómába* és a' *Pápa Statu*saiba nagy számmal érkeznek meg. — *Sitzilia* Szigete, hogy minden *Frantzia* látogatás iránt bátorságban lehessen, oltalmazó készületekkel erősfittetik.

Magyar Ország.

Dabretzen 16 dik *Nov.* — *Kedves Kurirom!* — *Publicumot* illető interestsant újjlágot írhatok az *Ur*nak Tegnap előtt múlt egy hete, akkoron is itt *Dabretzenben* létemkor bé vetődvén az úgy nevezett *Ujj Patikába*, láttam ott az edgyik *Szabolts Vár*megyei, és az ide való városbéli két *Physicusokat* edgyütt lenni, kezekben forgatván valamelly hofszókos kisdud lívegtét, a' mely mintegy négy lótynyi piros lang színű nedvességgel vólt tele, és hogy

annak orvosló erejét a' Tisztviselőknök indításából akareük szorosán meg vizsgálói. — — — Holmi kérdészködéseim után kerembe adják nekem is azon viznek nyomtatásban lévő fél árkusnyi leírását, hogy tudillik azzal a' fogaknak nevezetes hibái meg-gyógyittanak, szennyeitől meg tisztítottak, és olttán egészízen meg fejérettetnek. *Salvator de Burgio* nevű fog' tisztító Olasz Ország Orvos két, három, négy, sőt ötöd fél R. forintodon árulja az illén kised üvegtével való fogakat fejéretté titkos orvosságát, *Arcanumát*, és hogy *Bononián*, *Tergesten*, *Geritián*, *Lajbacon*, *Grázon*, *Bétsen*, *Posonyon*, *Lúddán*, *Eger* városain keresztül által utazván, mindenütt jó izámú üvegekkel adta el orvosságát a' fellyebb meg irt méreg drága áron, csak *Bétsen* és *Posonban* mindenikben ezer 's meg-ezer ürvegeket osztogatott ki a' szegény köz nép között. Minthogy ezen *Arcanista* fog' tisztító orvosságának díszéretire tzelező ki osztogatóit ajánló tzezelésjában azt *Cisimondja*, hogy az üvegen sem *Minerale Acidumból*, hanem *Vegetabileből* áll, azért az említett három *Physicusok* a' jelen lévő két *Patikárius* Legényekkel együtt rendről rendre köllölgatván, az iziből nyilvánóságosan észre vették, hogy ellenkezöképpen vagyon a' dolog, mert *Stypticus*, savanyú, trípös, fojtós íze vagyon mint a' *Vitriolumnak* szokott lenni. Ez okáért egy alttal kalányt az orvosságból ki töltvén egy kised pohárba, és ugyan annyit az *Alcalinus probatorius Liguorból*, az *Oleum Tartari per deliquitumból* köibe egyelítvén, imé azon hirtelenzéggel anayira meg háborodott, fel buzdúlt, és sebelsen fel forrott, hogy a' habját a' Bósolisos pohárnak ajakán felyült is fokáig hányta ki felé; izinte éppen azt mivelte, mint midőn az után a' *Spiritus Vitrioli acidusra*, és *Spiritus Salis acidusra* azon *Oleumot Tartari per deliquitum* töltöttének, avagy ezen *Alcalinum Oleum* közzé *Vitrioli Oleumot* tcepegtettének. Ezen próbikból világosan ki tetteti, hogy az Olasz Ország *Arcanistának* fog' orvosságában igen nagy mér-



tékben vagyon az *Acidum Minerale Corrosivum*; nevezetessen *Vitriolum*, melly a' fogaknak külső bé-fedő hárttyáját, a' héjját, tsipős, ítető és mar- dosó ereje által meg vesztegeti, és a' szerint a' fo- gakat el rontja. Töltötenek nagyobb világosítás- nak okáért *tritrom* és *pomagrándt* leveire is; mint *vegetabile Acidumokra* ugyan azon *probatorius al- calinus Liquorból*, de semmi fel-forradása annak nem tapasztaltatott: a' honnét nyilvánvalóvá lett, hogy az *Arcanista*' állatása nem igaz; Mert az or- volsága nem *Vegetabile Acidumból*, melly nem an- nyire ártalmas eszköz, hanem hathatós *Corrosivum Minerale Acidumból* áll, melly a' fogakat bi-sonnyal meg-vesztegeti, és el rontja. Csudálkoztanak a' vis- gálódó Doktorok magok között, mi módon eshetett az meg, hogy őlly' sok nevezetes Városokon keresz- tül jöven ártalmas orvosságot még is sohol se visgál- ták meg az ahoz értő *Chemicus Doktorok*; miké- pen lehetett az meg, hogy őlly' tsekély készületű egynehány poltrákból álló orvosságával őlly gazdag kereskedést indíthatott; annyival is inkább, hogy ez *Arcanistának* sem a' Királyi Felsőgtől arra meg ki- vántató privilegiuma nintsen, sem a' Királyi Univeritas *Medica* Facultása által sohol meg-nem visgáltatván; engedelme nintsen, sőt az idegen Országokról Hazánk- ba bé jött még a' rendes *Diplomaticus Doktorok* is a' Királyi parantsolatok szerint szorososan újra mind- nyájan *examine*re vonattának? A' mint oíztán leg- közelebb mostan értélemre esett, ezen vándorló *Arcani- stának* szabadság itt nem engedetett, minthogy *Debre- tzenben* semmi féle *impostoriágot* üzni tellyellegel nem szabad, a' maga útját *Nagy Bányán* által *Erdély* se- lé vette, hogy ott a' tudatlan köz nép között, ha lehet, a' maga erszénnyét bőven gazdagíthassa. *Gor- gius* nevezetű *Erdélyi Poéta*, a' mint jut eszembe; így ír az illyetén *Arcanistákról*:

Imponit Medicus medicis nova nomina rebus,
Quos norunt omnes, imposuisse invat.

Eger 17. Nov. — Régi panaszza ez sok haza- fiaknak, hogy nints nálunk betse a' tudományok-



nak, és hogy ha több *Mecenások* volnának, a' tudományok-is szebben virágzanának. Illyen *Mecenást* és a' tudományoknak ily nagy kedvellőit veltettük-el mi *Egriek* nem régiben t. i. Fő T. *Berecz Mihály* Kánonok Urat, Sz. *Szerasínusról* nevezte-te'. *Lékéri* Apáturt, és az *Egri* Káptalannak *Custofsát*, kit Novembernek 14-dikén a' földbe tettünk. Nem hozom én elő ezen boldogult Urnak sok szép virtussait, mély tudományát, és nagy érdemeit; csak ezt az egyet említem, hogy ő volt még egyedül itt *Egerbe* (minekutánna már ki-haltak ama nagy tudományu, és a' tudományt másokban is betsülő régi Káptalanbéli Urak *Foglárok, Ungelmájerek, Gusztinyik, Püspökiek, Richvalszhiak, Hubertek, Androvitsok Barták, Kvantok,* és mások, a' kiket még amaz halhatatlan emlékezetű Gróf *Baróczi Ferencz* mint *Egri Püspök*, különösen gyönyörködván a' tudós emberekben, maga Káptalannyába, *Megyéknek örökös dicsőségére* helyeztett) ő volt mondám egyedül még itt *Egerben* a' tudományoknak betsülője, és főképp a' Szegény tanuló Ifiaknak ő volt egy valóságos édes atya. — — Mindenkor tartott ez az ur leg alább három, negydeákot a' maga házában, kiknek asztalt, és ruházatot adott. Ezen kívül különös gondgya volt a' jól tanuló, és főképp szegényebb lórsú Ifiakra, kiknek jó igyekezeteket ha a' Mesterektől meg értette őket szívesen segített. Ezt tselekedte ő nem csak mint *Egri kánonok*, hanem még mint *Kassai Plébánus* is, sőt az előtt is, a' midőn itt a' Püspöki Oskolában *Professori* hivatalt egynehány éltendőig dicséretesen viselt volna, a' mi kevés fizetése volt ezt a' szegény déákokra költötte, melly könyörületességét magam is a *Philosophiában* tanítványa lévén tapasztaltam.

Egy szóval mivel ő maga is tanult Ur volt, szerette a' tanuló ifiakat, szerette a' Tanítókat is. — — Ó bár csak még valaha lég alább egy illyen *Mecenást* rendelne a' Jehova ennek az *Egri Oskolának!*



Némely Tudománybéli Tudósítások.

Bétsi Könyv-árros Haas Ferentz jelenti, hogy Abbás Millotnak azon Világ szerte esmeretes *Közön-séges Historiáját* (*Universalis Historiáját*) melyet *Christiáni* lok szép hasznos dolgokkal meg gazdagítva Német nyelven ki bocsátott: itt Bétsben ki nyomtattya XII Kötetekben, 8 ad részben. Minden Kötet 54 krajtzárjába kerül annak, a' ki előre fizet. Minden Hónapban, vagy leg fellyebb minden öt hétben leszsz egy Kötet, és így, egy elzendő és két hónap' el forgása alatt, az egélsz munka el fog készülni. Tizenkét rézre metzett rajzokkal fog ez a' hasznos könyv ékeskedni: mint hogy mindenik elébe egy tételtetik. — A' kik tehát nem győzik várni ennek a' Historiának Magyar Köntösben való meg jelenését; 's azonban a' Német nyelvnek tudóji: előre fizethetnek minden Kötetre 54 krajtzárt, és *francconi* küldendő Leveliket utasíthatják Bétsbe ilyen titulus alatt: *An den Krantz Haas Buchhändler.* —

Esett értésünkre, hogy a' Tiszán túl való Reformáta Ekklesiáknak nagy érdemű Superintendense Fő tizt. *Hunyadi Ferentz Ur*, a' *Körsztyén Valádnak Igazságról*, nem soká egy Könyvet fog a' világ elejébe bocsátani. Fő tiztya leszsz a' *Szerző* Urnak az, hogy a' — — — — —

— — *Naturulismust* ebben a' ki bocsátandó Könyvben meg tizfollya. Még pedig Deák nyelven írja, hogy így más Nemzetek is olvashassák az. Méltán kívánhatni, hogy a' melly kedveléséget találta a' *Grotius*, *Abbadie*, *Ditton*, *Nöfzelt*, *Holler*, és más kül földi Tudósoknak e' béli Munkájok: szintén oollyannal fogadják Hazánk említett Tudósának-is nem sakára el-készülendő Könyvét.

(Felséges Urunkon, egy halljuk hírut van.)

Sz. S.